

DAGSTIDNING EN FRÅGA OM DEMOKRATI

Frågan om hur de som får sin dagstidning med Posten ska få den på lördagar har blivit aktuell igen. Det handlar om att Posten, som numera i stort sett inte distribuerar något annat än tidningar på lördagar, vill ha kostnaderna för detta täckta. Priset blir så högt att tidningarna inte anser det möjligt att låta det slå igenom på abonnentpriset. Flera tidningar diskuterar att lägga ned lördagsutbärning i de här områdena eller att dela upp priset för tidningen och distributionen.

– Att inte få tidningen på lördagar kan tyckas som ett marginellt problem om man ser det som en servicefråga. Men den dagliga tidningen har en djupare innebörd och symbolik. Det handlar egentligen om demokrati, säger Jan Cederwörn, direktör på Glesbygdsverket.

FRÅGAN BOLLAS

Glesbygdsverket har genom åren gjort olika försök att få frågan granskad. Posten har konstaterat att lördagsdistribution av tidningar inte är en del av dess samhällsättagande. Kommunikationsdepartementet tyckte inte att det fanns anledning att utsträcka Postens samhällsättagande, utan såg det som en fråga som måste hanteras inom stödet till pressen. Prestödsutredningen, å sin sida, såg det som en fråga mellan staten och Posten.

– Som vanligt är det den enskilde i glesbygden som får sitta emellan, säger Jan Cederwörn.

FÖR LITE KONKRETA FÖRSLAG I REGIONALPOLITISKA UTREDNINGEN

Attraktiva boendemiljöer på landet skulle kunna locka fler inflyttare med en annan samhällsplanering.

Regionalpolitiska utredningen borde ha gett fler förslag till konkreta åtgärder. De förslag den innehåller är sannolikt för svaga för att fullt ut stimulera utvecklingen i gles- och landsbygd.

Det anser Glesbygdsverket i sitt yttrande över utredningens slutbetänkande.

Glesbygdsverket instämmer i förslagets övergripande inriktning – att man ersätter den nuvarande regionalpolitiken med lokalt och regionalt anpassad välfärds- och tillväxtpolitik.

– Men man måste vara medveten om att det blir en känslig omställningsperiod som förutsätter uppföljning och rådgivning från central nivå, säger generaldirektör Pia Enochsson.

STRANDSKYDD OCH FLYG

Här är några av Glesbygdsverkets konkreta synpunkter och förslag:

I många gles- och landsbygdsregioner finns attraktiva boendemiljöer som skulle kunna locka till sig inflyttare. Men det kräver en samhällsplanering som är bättre anpassad för den typen av boende, och det kan också vara nödvändigt med vissa förändringar i bostadspolitiken. Glesbygdsverket föreslår bland annat att strandskyddet ska kunna nyanseras och anpassas efter lokala förhållanden. Ett annat förslag är att se över möjligheterna att

begränsa den omvandling av hus från fastboende till fritidsboende som nu pågår i attraktiva landsbygdsmiljöer.

Glesbygdsverket anser att staten måste garantera kommunerna långsiktiga ekonomiska villkor för att driva icke-statliga flygplatser. Staten bör dessutom införa allmän trafikplikt för flygplatser i Norrlands inland och på Gotland. En trafikplikt ger förutsättningar för staten att upphandla flygtrafiken mellan dessa flygplatser och Arlanda/Bromma.

– Flyget har oerhört stor betydelse för den regionala utvecklingen i hela Sverige, och de här kraven har ett stort stöd i de delar av Sverige som inte nås av tågförbindelser, säger Kerstin Lindblad på Glesbygdsverket.

DIFFERENTIERAD BENSINSKATT

Utredningen föreslår en höjd bilersättning för arbetsresor. Det behövs mer än så, anser Glesbygdsverket, och föreslår en utredning som ska hitta en modell för differentiering av bensinskatten. Detta eftersom arbetsresorna bara utgör ca en fjärdedel av befolkningens totala bilresande.

Liksom utredningen föreslår bör universitet och högskolor få örönmärkta pengar för utveckling av distansutbildning.

LOKALA BYA-GRUPPER BRA FÖR DEMOKRATIN

De lokala utvecklingsgruppernas arbete med olika former av samhällsutveckling, till exempel lokal service, är goda exempel i demokratiarbetet. Därför bör de lyftas fram.

Det skriver Glesbygdverket i sitt yttrande över Demokratiutredningens slutbetänkande.

Det finns en rad exempel på lokala grupper som har getts mandat att styra och utveckla den lokala kommunala servicen, med gott resultat som följd, skriver verket.

Utredningen analyserar ingående hur mycket olika grupper deltar i det politiska livet. Speciellt tre grupper lyfts fram på grund av det låga valdeltagandet – arbetslösa, invandrare och ungdomar. Glesbygdverket anser att det också vore intressant att studera varför valdeltagandet är lägre i glesbygdsområden än i andra delar av landet.

Förslaget att den nya informationstekniken ska användas för att vidga medborgarnas möjligheter att delta och påverka är positivt, skriver verket. Men det är viktigt att ta hänsyn till att alla inte har samma tillgång till den nya tekniken och att alla inte är lika benägna att använda den.

HANDLINGSPROGRAM FÖR SKÄRGÅRDEN BLIR MER AKTUELLT

Under våren kommer det »Handlingsprogram för skärgården« som Glesbygdverket arbetade fram för fem år sen att få en översyn. Nya fakta behöver föras in i handlingsprogrammet och förslagen till åtgärder anpassas efter dessa nya fakta.

– Under fem år har mycket hänt, bland annat har EU:s strukturfonder fått stor betydelse i många skärgårdsområden, och därför behövs nu en revidering, säger Inger Normark som är sammankallande i Glesbygdsvetkets arbetsgrupp för skärgårdsfrågor.

LÅT ETT NORRLANDSLÄN VARA MED I REGIONFÖRSÖK

Ätminstone ett län i Norrland borde vara med när försöken med ökat regionalt självstyre utökas.

Det anser Glesbygdverket i sitt yttrande över den parlamentariska regionkommitténs (PARK) slutbetänkande.

Försöken har hittills omfattat fyra områden; Västra Götaland, Kalmar län, Gotland och Skåne, och försöket innebär i korthet att det regionala utvecklingsansvaret har förts över från länsstyrelserna till självstyrelseorganen.

Försöken har pågått under kort tid och Glesbygdverket poängterar i sitt yttrande svårigheterna att dra några entydiga slutsatser. Det finns signaler om att regionförsöken inte i alla delar varit positiva för landsbygdskommunerna, men på grund av den korta försökstiden ställer sig verket bakom en förlängning och utvidgning.

– Med tanke på glesbygdens specifika förutsättningar och de större statliga anslag och strukturfondsmedel som disponeras i norrlandsläna vore det värdefullt om åtminstone ett av de länen ingick i det fortsatta försöket, säger Kjell-Roger Karlsson, utredare på Glesbygdverket.

Glesbygdverket presenterar under våren en egen uppföljning av vad regionförsöken har betytt för gles- och landsbygden.

LANDSBYGDEN GLÖMS

– Vi ser att främst de mindre landsbygdskommunerna är skeptiska till om självstyrelseorganen faktiskt vill prioritera satsningar på landsbygden, säger Kjell-Roger Karlsson.

Av Glesbygdsvetkets enkät framgår att det främst i delar av det största försöksområdet (Västra Götaland) finns farhågor för att regionen kan komma att fungera som en överkommun och därmed missgynna en landsbygdsutveckling som baseras på folklig mobilisering.

Glesbygdsvetkets uppföljning bekräftar också det PARK konstaterar – nämligen att medborgarna inte visat någon större entusiasm för regionförsöken. I en ny försöksomgång bör man därför pröva mer »djärva« försök att utveckla det folkliga deltagandet och engagemangen för regionförsöken. Arbetssättet i EU-initiativet LEADER kan ge impulser till detta.

Skärgårdsboende studeras under arkitekturåret

Inom ramen för Arkitekturåret 2001 har Glesbygdverket beställt en studie av hur villkoren skiljer sig för skärgårdsboende på

nader som uppstår mellan områden där villkoren för köp och försäljning av året-runt-bostäder är reglerade och de områden där inga såna regleringar finns. Vilka för- och nackdelar som finns med de olika modellerna ska redovisas.

FOTO: MIKAEL LINDAU

Kan olika slag av regleringar göra det möjligt för fastboende att bo kvar i skärgårdssamhällena?

olika platser i Norden. Arkitekt Hans Arén har fått uppdraget att genomföra studien.

Studien ska framför allt belysa de skill-

Många svenska skärgårdssamhällen är nära nog folktomma på vintern. När fastighetspriserna stiger kan den bofasta befolkningen på många håll inte konkurrera med de fritidsboende. Kan olika slag av regleringar göra det möjligt för fastboende att leva kvar i skärgården och förnya de traditionella

livsformerna? Det är några av de frågor som studien ska söka svar på.

Studien ska vara klar i slutet på mars.

Tåg, telefoner och inflyttare...

MÅNGA ÄMNEN FÖR ÅRETS VERK- SAMHET

Hur lång tid tar det att åka bil till närmaste järnvägsstation eller trafikeras med persontrafik?

Vilken möjlighet har samerna att tala i mobiltelefon eller få post när de är i sina sommarvisten?

Det här är några av de frågor som kommer att få svar i de kartläggningar och studier som Glesbygdverket genomför under det här året.

Kartläggningen av avstånden till järnvägsstationer ingår i en studie av tillgänglighet till kommunikationer som Glesbygdverket gör under året. På samma sätt kommer också landets flygplatser att kartläggas för att man ska kunna se hur tillgänglig flygtrafiken är.

ÅRSBOK OM INFLYTTARE

Det här är material som kommer att presenteras i Glesbygdverkets Årsbok 2001. I den ingår också en studie av bygder som inte ligger nära storstäderna men som ändå varit särskilt framgångsrika när det gäller inflyttning. Vad är det som förenar de bygderna? Finns det faktorer som kan påverkas genom politiska beslut? Det är exempel på frågor som förhoppningsvis får svar i studien.

Kartläggningen av samebyarnas tillgång till infrastruktur under sommaren görs i samarbete med Sametinget, och det är tre samebyar från såväl nord- som sydsamiskt område som ska studeras.

SKOLOR I DATABAS

Under året kommer också servicedatabasen att utökas. Sen tidigare finns en databas där man kan se hur tillgänglig kommersiell service är i olika delar av landet. Den har utvecklats av Konsumentverket och Glesbygdverket i samarbete. Nu går Glesbygdverket ett steg vidare och kompletterar den med uppgifter om offentlig service. Exempelvis kommer uppgifter om skolor, sjuk-

hus, vårdcentraler och annan offentlig service att finnas tillgängliga.

Inom Glesbygdverket finns en skärgårdsgrupp som samordnar verkets insatser på skärgårdsområdet. Bland annat ordnar man Skärgårdsforum, som är en samverkansgrupp för myndigheter som arbetar med frågor som berör skärgårdarna. Årets första forum hålls på Visingsö i april.

TRÄFF I VÄRMLAND

Under förra året arrangerade Glesbygdverket överläggningar på fyra platser i landet dit representanter från länsmyndigheter bjöds in. I år kommer ytterligare en sån länsöverläggning att genomföras, den här gången i Värmland.

Möjligheterna att bo och verka i gles- och landsbygd påverkas starkt av kommu-

nernas planering. Därför tänker Glesbygdverket under 2001 beskriva hur ett urval av kommuner behandlar gles- och landsbygdsoendet i sina översiktsplaner. Av kartläggningen ska också framgå hur statliga myndigheter inom den här sektorn påverkar förutsättningarna för bebyggelse. Speciellt viktigt kommer det också att vara att lyfta fram de goda exempel som finns runt om i landet.

LEADER+ IGÅNG

Glesbygdverket är förvaltningsmyndighet för EU:s gemenskapsinitiativ Leader+. Under det här året kommer arbetet i de så kallade LAG-grupperna att komma igång. För att det arbetet ska bli framgångsrikt kommer det bland annat att bildas ett nätverk där erfarenheter kan spridas.

LANDSBYGDENS BOSTADSMARKNAD DISKUTERAS I GÄVLE

Glesbygdverket kommer att medverka vid flera av de seminarier som arrangeras under Bostadsveckan i Gävle 27-29 mars. Här är några exempel på vad som ska diskuteras vid de seminarier där Glesbygdverket deltar:

Hur utvecklas bostadsmarknaden i gles- och landsbygder? Hur förändras efterfrågan på bostäder när hushållens sammansättning och befolkningens ålder ändras? Påverkar IT dagens beslutsprocess i kommunerna och hur blir det i morgon? Ger IT ökade möjligheter till samverkan för »vanligt folk«?

ÅRSBOK 2001 PRESENTERAS I MAJ

Glesbygdverkets årsbok 2001 kommer att presenteras på ett seminarium i Stockholm den 17 maj. Boka redan nu in denna förmiddag för intressant information om utvecklingen i gles- och landsbygd.

Denna årsbok, som är Glesbygdverkets andra i ordningen, innehåller också en studie om inflyttningsrika bygder. Mer information om tid och plats kommer i nästa nummer av Nyhetsbrevet.

FOTO: LENNART JONASSON

Ge plats åt nybyggarna!

Under vinterhalvåret avslöjas obarmhärtigt vilka hus på landet som är bebodda permanent och vilka som inte är det. Det är med stor sorg jag ser den stora mängd hus som står och förfaller och som så många skulle vilja ta över och göra möjliga att bo i. Efterfrågan på hus på landsbygd är i många kommuner stor samtidigt som det i samma kommuner finns ett antal obebodda gamla hus och gårdar som bara längtar efter nya ägare eller hyresgäster.

Att efterfrågan på gamla hus och gårdar är stor i många kommuner vittnar många av de kommunalråd jag talar med om. Och det gäller även kommuner i Norrlands inland! Problemet är att dessa fastigheter så sällan bjuds ut. Ofta beror detta på komplicerade och ibland oklara ägarförhållanden eller att det är för krångligt att stycka av skogs- eller jordbruksmark från husen. Många gånger bor fastighetsägarna mycket avlägset, ibland kan det t.o.m. vara svårt att spåra dem. Ett annat skäl kan vara att fastighetsägaren inte vill sälja hus som anses ligga alltför nära den egna bostaden. Det är oftast inte heller någon ekonomisk belastning att låta huset stå tomt och förfalla. Skälen är som synes många.

KAPITALFÖRSTÖRING

Det här är en frustrerande situation. Samtidigt som många kommuner behöver fler inflyttare är det nästan omöjligt att hitta attraktiva hus som är till salu. På flera håll har man därför börjat inventera obebodda hus och låtit t. ex. den lokala utvecklingsgruppen ta kontakt med ägarna eller med representanter för dessa. På så vis har man dels kunnat identifiera de fastigheter som

är möjliga att sälja eller hyra ut, dels kunnat ge de ägare som så önskar den hjälp som behövs för detta. Så klokt tycker jag, och så framsynt att vägra acceptera den kapitalförstöring som pågår på landsbygden.

Det är viktigt att stimulera den positiva trend vi nu ser av människor som vill lämna tätorter för bosättning på landsbygd. Den trenden kommer inte att fullt ut kunna balansera den totala befolkningsminskningen men den kan ge kommunen en välbehövlig ökning av inflyttare som i sin tur ger bättre underlag och förutsättningar för skola, affär, buss och tåg och som dessutom kan bidra till det lokala näringslivets efterfrågan på arbetskraft.

ATTRAKTIV MARK LÅST

Vill vi ytterligare understödja denna utveckling så måste vi också se till att ge plats åt de nya landsbygdsborna genom att erbjuda det de söker. Man kan inte räkna med att de nyinflyttade känner lust att bosätta sig där ingen ortsbo skulle vilja bo.

Man kan heller inte beklaga sig över befolkningsminskning om man själv sitter på en del av lösningarna – dvs attraktiva lägen, mark och hus som inte är bebodda men som man inte vill dela med sig av. Ingen kan tvingas sälja, vare sig man är så kallad utboägare eller själv är fastighetsägare och bor på landsbygden, men det är en viktig moralisk fråga för var och en att ta ställning till om man vill bidra till en befolkningsökning i fler kommuner.

Vad tycker Du som läser i den här frågan? Tyck till på vår webbplats!
Adressen är
www.glesbygdsverket.se

LÄR MER OM SVENSK OCH NORSK REGIONALPOLITIK PÅ HOLMENKOLLEN!

Hur ser den regionala utvecklingen ut i Norge och Sverige? Vilka skillnader finns i drivkrafter och i den praktiska politiken?

Det är frågor som kommer att belysas under det seminarium som hålls på Voksenåsens svensk-norska konferens- och kulturcentrum i utkanten av Oslo den 11-12 maj. Seminariet arrangeras av Voksenåsen i samarbete med Glesbygdsverket.

Inledare och moderator blir Hallgeir Aalbu från Nordregio. Under fredagen kommer den regionala utvecklingen i Norge och Sverige att belysas av Maria Gustafsson från Glesbygdsverket, Bo Victorin från Regionalpolitiska utredningen och Kjetil Sörli från det norska institutet för urban och regional forskning, NIBR. Exempel från forskning om framgångsrika bygder och regioner ges av forskare från Norge och Sverige.

Lördagen ägnas åt regionalpolitikens framtid och de kommande förslagen till ny politik i båda länderna. Då deltar statssekreterare Jan Grönlund från Näringsdepartementet och hans norska kollega statssekreterare Sverre Bugge från Kommunal- och regiondepartementet. Seminariet avslutas med ett estradsamtal.

Seminarieavgiften är 800 NOK. Privatpersoner och ideella organisationer kan söka bidrag för avgiften från Voksenåsen. Adressen är: Siri Döhlen, Voksenåsen as, Ullveien 4, Voksenkollen 0791 Oslo. E-post: siri.dohlen@voksenaasen.no.

Anmälan senast 4/5 på samma adress. Mer information lämnas av Jan Cederwörn på Glesbygdsverket, tel 063-57 67 08. E-post: jan.cederworn@glesbygdsverket.se

REDAKTION Birgitta Rhodin, 063-57 67 11
Annika Lidgren, 063-57 67 31
Vill du komma med på vår sändlista, hör av dig till: Margit Hallström, 063-57 67 20.
ANSVARIG UTGIVARE Mats Elg

Glesbygdsverket
Samuel Permans gata 2, 831 30 Östersund
TEL 063-57 67 00, FAX 063-57 67 99
E-POST info@glesbygdsverket.se
WEBBPLATS www.glesbygdsverket.se